

Milena Kostić
 Univerzitet u Nišu
 Filozofski fakultet
 Departman za anglistiku

BOGRANDOVO VIĐENJE DISKURZIVNOG I DEKONSTRUKCIJSKOG PROUČAVANJA JEZIKA

Sažetak. Rad predstavlja prikaz Bograndovog rada pod nazivom Diskurzivno i dekonstrukcijsko proučavanje jezika. Bogrand se bavi ne samo pozicioniranjem tekstualne lingvistike na osi novih pristupa proučavanju jezika, već daje i pregled određenog broja dosadašnjih teorija, razmatra njihove prednosti i mane i poredi ih sa stavovima koji su pokretački mehanizmi lingvističke grane kojoj pripada. U prvom delu rada, daje se pregled diskurzivnog proučavanja jezika u tekstualnoj lingvistici, analizi diskursa i korpusnoj lingvistici. Drugi deo rada se zasniva na prednostima i nedostacima dekonstrukcijskog proučavanja jezika.

Cljučne reči. Tekstualna lingvistika, analiza diskursa, korpusna lingvistika, diskursivizam, dekonstrukcija

Diskurzivno proučavanje jezika

Bogrand je mišljenja da diskursivizam predstavlja praktikovanje tzv. „diskurzivne povezanosti” sa drugim tekstovima ili diskursima radi istraživanja njihovog lingvističkog, kognitivnog ili društvenog sklopa (I.35). Pritom, jezik definišemo kao „virtualni sistem dostupnih opcija” u dijalektici sa tekstom koji predstavlja „realni sistem selekcija i kombinacija”; diskurs podrazumeva „realni multi-sistem povezanih tekstova”. Ideološki gledano, diskursivizam je usko povezan sa ekologizmom, koji tekst i diskurs smatra izvorima pristupa znanju i društvu. Iz istorijske perspektive, diskursivizam prerasta u postmodernistički projekat čije su osnovne karakteristike multikulturalizam i multilingvalizam. Poput funkcionalizma, sa kojim deli ključna interesovanja, razvio se u dva pravca, tekstualnu lingvistiku i analizu diskursa, koje se međusobno preklapaju.

Diskursivizam se zasniva na eksplicitnim društvenim, ideološkim i akademskim okvirima i svesno pozicionira „glas” autora koji deli znanje kao povlasticu „obrazovanosti” (I.74, 84; II.209). Štaviše, i sam glas je deljiv i polifon, kao rezultat „intersubjektivnosti” koja se ostvaruje kroz kontakt sa širokim spektrom raznovrsnih i suprostavljenih glasova i stavova koji se autentično navode, bez parafraziranja i rezimiranja njihovih osnov-

nih ideja. Diskurzivna raznolikost koristi prednosti postmodernizma i multikulturalizma u sadašnjem političkom i ekonomskom trenutku, naročito kada su njihovi diskursi u sukobu sa diskursom desničarskih vlada ili moćnih korporacija koje smatraju da će, pod uticajem raznolikosti, biti pod pritiskom da dele svoje povlastice.

Cilj diskursivizma nije završeni proces opisa ili analize, koji je u prošlosti nametnuo drastična ograničenja, smatra Bogrand. Što se ekologizma tiče, završenost je „utopija kojoj se nadamo”, ali smo svesni da je neostvariva; uvek se može još nešto dodati o tekstu, tekst se može uporediti po sličnosti i razlikama sa drugim tekstovima, može se govoriti o njegovim uzrocima i posledicama, itd. Realni cilj predstavlja proces istraživanja sve dok se ne naiđe na netipične i na prvi pogled neuočljive aspekte interesovanja i značaja za razumevanje i poboljšavanje ljudske komunikacije (0.8). Ukoliko tekst posmatramo kao na „proces koji traje”, naš diskurs može da utiče na taj proces dodavanjem inkluzija i eksploatacijom inkluzivne osnove jezika (I.38f, 47). S teorijske tačke gledišta, diskurs ostaje „otvoreni” proces koji se razvija kroz razne diskurzivne veze, kao što pojašnjavanje pojednostavljuje i obnavlja svoj sadržaj (I.76, 113).

U praksi je veoma važno primeniti „diskurzivne strategije ekologizma”, koje imamo za cilj da opišemo. Bogrand tu primenjuje svakodnevni govor, a tehničke izraze samo ako su zaista potrebni; takođe se koristi izbalansiranim ili paralelnim obrascima.

Bogrand bira tekstove i diskurse koji su značajni zbog diskurzivne teme koja se tiče nekog važnog pitanja u sadašnjem javnom diskursu. Jedna od tih tema je npr. korporativni cinizam, gde je izraz „društvena korist” zapravo termin kojim se označava „lični profit”:

Savet za nuklearnu bezbednost prikazao je više od 1000 radnika iz Harmoni Gold rudnika koji su godišnje ozračeni pet puta više nego što je dozvoljeno. „U osnovi, ovi radnici nemaju zaštitnu odeću ili merne instrumente za radijaciju.” „Ovaj posao je od velikog društvenog značaja i ne smemo dozvoliti da radna mesta budu ugrožena,” izjavio je predstavnik rudnika Bota. „Zaključak je da radijacija ubija, ali i nedostatak posla.” (Mail and Guardian, 01-03-99).

U manje ciničnim korporativnim diskursima iz prošlosti, predstavnik korporacije bi u sličnim situacijama izrazio svoje iznenađenje i žaljenje, koliko god ono bilo neiskreno, i obećao dalju istragu i mere oporavka. Međutim, novi korporativni cinični diskurs nudi brutalan izbor između smrti radijacijom ili nedostatkom posla (gladju). Kada se celom primeru doda činjenica da su radnici zapravo „crni” Afrikanci, a glasnogovornik kompanije „belac”, postaje nam jasna istorija iskopavanja rude zlata u Južnoj Africi.

„Društvena korist” od iskopavanja rude zlata ne sleduje samo radnicima, već svim stanovnicima te oblasti. Zapravo, svi oblici života u re-

gionu treba da prihvate priliku da budu „ubijeni”. Korporativni cinizam ponovo je uzvratilo, ovoga puta od strane samog vlasnika rudnika – podelili su pisani materijal koji je govorio o ekološkim problemima koje nastaju u procesu iskopavanja zlata: erozija zemljišta, nedostatak vode, zagađenje prirodne sredine, odbacivanje otpada, itd. O istim problemima, iz druge perspektive, govore i tekstovi raznih nevladinih organizacija, koji navode podatak da je tokom „slučajnog” ispuštanja smrtonosnog cijanida u jednom od rumunskih rudnika zlata došlo do kontaminiranja reka u Mađarskoj i tadašnjoj Jugoslaviji, pri čemu je rečna fauna totalno uništena i prekinuto snabdevanje vodom, čije se posledice neće sanirati veoma dugo.

Iako je ova nezgoda važila za slučajnost, neodgovorno izbacivanje toksičnog otpada postaje glavna karakteristika globalizacije sponzorisanе od strane Svetske banke, sudeći po memorandumu njenog glavnog ekonomiste, Lorensa H. Samersa: „Neka ovo ostane između nas, ali zar banka ne bi trebalo da ohrabruje migraciju otpada u slabo razvijena područja? Nenaseljene oblasti u Africi su nezagađene. Ekonomska logika je pritom bez premca: u zemljama sa najmanjim prihodima najmanje će se osetiti stopa smrtnosti.” Ovakvi podaci pokazuju kako diskurzivne teme korporativnog cinizma mogu da predstavljaju izazov, ne samo diskurzivizmu i ekologizmu, već i blagostanju čitavih društava.

Diskursivizam prerasta u poduhvat koji ima za cilj da proizvodi diskurse o diskursima, kao i da ponudi prikaz suprotstavljenih diskurzivnih pozicija. U uvodu, Bogrand slikovito predstavlja ovaj poduhvat, navodeći primere sa Interneta, kao i iz diskursa književnosti, filozofije, istorije, politike, ekonomije, nauke i tehnologije.

Diskurzivna proučavanja u tekstualnoj lingvistici

Iako se polja tekstualne lingvistike i analize diskursa prepliću u okviru diskurzivnog proučavanja jezika, njihov istorijski razvoj se prilično razlikuje. Tekstualna lingvistika više se zasnivala na lingvistici, a samim tim je povezivana sa formalizmom. Analiza diskursa, barem u lingvističkim istraživanjima na engleskom jeziku, zasnivala se na etnografskim proučavanjima prethodno neproučavanih jezika i kultura, a samim tim se više povezivala sa funkcionalizmom. Do preklapanja je došlo kada je tekstualna lingvistika priznala tekst prvenstveno kao funkcionalnu, a tek onda kao formalnu jedinicu.

U ranoj fazi, tekstualna lingvistika zasnivala se na difuznim obeležjima, npr. „lingvostilistici” ili „perspektivi funkcionalne rečenice”. Razvijala se tokom 60-ih i 70-ih godina prošlog veka, a nakon hladnog rata dolazi do konsolidovanja zaključaka iz Sovjetskog Saveza, Istočne Nemačke, Čehoslovačke i Poljske, iz istočnog bloka, kao i Finske, Španije, Italije, Holandije, Zapadne Nemačke i Austrije, iz zapadnog. Nakon toga

usledila je dominacija „rečenice” na svim lingvističkim departmanima, na kojima se „rečenična lingvistika” doživljavala kao tautologija, a „tekstualna lingvistika” kao oksimoron.

Ironično, tekstu se posvetila pažnja tek kada se formalna lingvistika okrenula od sintakse ka semantici i pragmatici. U teoriji, na tekst se gledalo kao na rečenični niz, a u praksi se isticala njegova superiornost u odnosu na rečenicu.

Konačno, kontakt sa autentičnim tekstovima u prvi plan postavlja praktičnu koncepciju teksta i jezika. U teoriji se govorilo o različitim nivoima generalizacije i apstrakcije, a formalna lingvistika je predstavljala nužno polje naučnog istraživanja. U praksi nije ni došlo do ostvarivanja ovog pokreta. Umesto toga, polako su se priznavali bogatiji i interesantniji aspekti teksta, koji su, za potrebe i teorije i prakse, bili povezani sa konkretnim konceptima tekstualnosti i intertekstualnosti.

Tekstualna lingvistika je na taj način došla do koncepta teksta kao komunikativnog događaja i smatrala ga delom diskursa, koji je definisan kao niz relevantnih tekstova u bilo kom komunikativnom medijumu (I.40). Ovde su se i tekst i diskurs smatrali praktičnim jedinicama. Po dijalektičkim istraživanjima, jezik spada u oblast teorije, a diskurs u oblast prakse (I.40ff), dok jedinice virtualnog jezičkog sistema ostaju u okvirima teorije sve dok se ne nađu u okviru praktičnog realnog sistema. Glavni most između jezika i teksta čini intertekst, niz tekstova koji se manifestuju kroz zajedničke strategije selekcije i kombinacije, koje ne moraju nužno da se nađu u istom diskursu (II.158f).

Omiljena tema u ranoj fazi tekstualne lingvistike bila je tzv. pronominalizacija, koja se zasniva na organizaciji odnosa između imenica i zamenica u okviru teksta. Pronominalizacija spada u gramatička i lingvistička pitanja, ali nije ograničena na jednu rečenicu.

Primer: Starica ju (Florens) je uhvatila za zglob... Ona je bila veoma stara i ružna žena, sa crvenim okvirima oko svojih očiju i ustima koja su sama mrljala i kada ona nije govorila. Ona je bila očajno obučena. Činilo se da je ona pratila Florens, jer joj je ponestajalo daha.

U primeru, gospođa Braun je uvedena imenicom „starica” koja ima funkciju glavnog agenta u paragrafu, lična zamenica „ona” ima funkciju subjekta u tematskom nizu rečenica koje se odnose na njen spoljašnji izgled. Konzistentnom kohezijom lako se povezuje lična zamenica (ona) sa pravom osobom.

Usredsređivanje na tekst prevashodno znači pristupanje tekstu kao praktičnoj jedinici pisanog diskursa, koja se obično u engleskom jeziku određuje interpunkcijom ili gramatikom. Ovo omogućava istraživanje kognitivnih i društvenih funkcija koje sa sobom nose „potpune” rečenice. (Npr. kao kompenzacija za nedostatak sluha - „Nikada ne koristite samo jednu

reč, koristite potpune rečenice, pričajte normalnom brzinom, bez naglašavanja”, kao priprema za hvatanje beležaka - „Da bi rezimirali predavanje, zapisujte glavne ideje. Ne morate da pišete potpune rečenice predavača”; kao poziv da se doda skalpel - „Dok se hirurk izrazio potpunom rečenicom, pacijent je mogao da na smrt iskrvari kao žrtva sintakse.”) Sama činjenica da postoje situacije u kojima su „potpune rečenice” neadekvatne, ukazuje na njihovu zastarelost u praktičnoj upotrebi, tvrdi Bogrand.

Smanjivanje značaja rečenice dovodi do smanjivanja značaja „gramatičnosti”, koje je jedno od osnovnih načela rečenične tekstualne gramatike, a koja se prvenstveno bavila istraživanjem „gramatičnih” nasuprot „negramatičnim” tekstovima. Danas se ideja teksta kao gramatičke jedinice smatra velikom greškom u kategorizaciji. Ako se tekst definiše kao događaj, „ne-tekst” vezujemo za „ne-događaj” koji se ne može desiti, tako da se karakteristike ne-tekstova ne mogu opisati, već samo one koje oni ne poseduju, za razliku od realnih tekstova. Koliko je iluzorno govoriti o ovoj ideji, može se pokazati na primeru tekstova koji su jedva „gramatični” u teorijskom i formalnom smislu, ali ispunjavaju svoju komunikativnu funkciju (npr. telegram: „ZDRAVO DRAGI. BRZO VRAĆAM. DVE NEDELJE ODSUSTVA. DOĐI. ODGOVOR NA KUĆU. POZDRAV. LESLI.)

U praktičnom i funkcionalnom smislu, ovakvi primeri tekstova jesu gramatični, iako se uklapaju u jezičke obrasce kojima nedostaju subjekat i predikat, ali koji istovremeno mogu biti efikasni i efektni.

U ovakvim slučajevima gramatika se ne posmatra kao teorijski konstrukt, kao u formalizmu i generativizmu, već kao dijalektika teorije i prakse, kao u sistemske funkcionalnoj lingvistici. Gramatika predstavlja kontinuirano povezivanje teorije i prakse. Tekstualni lingvisti su onda, logično, promenili svoju koncepciju i usredsredili se ne na „gramatičnost”, već na „tekstualnost”. Došlo je do kristalisanja tri pristupa tekstualnosti: 1. sam tekst kao proces i proizvod kohezije i koherentnosti; 2. učesnici u oblastima intencije i prihvatljivosti; 3. široki kontekst u informativnosti, lociranosti i intertekstualnosti.

Kohezija se zasniva na praksi povezivanja jedinica i obrazaca na osnovu teorije leksiko-gramatike. Koherentnost podrazumeva povezivanje značenja i koncepata. Intencija se zasniva na uslovima koje proizvođač teksta namerava da izvrši na tekstu-događaju, a prihvatljivost se zasniva na uslovima kojima dolazi do recepcije teksta-događaja. Lociranost pretpostavlja povezanost između teksta i konteksta situacije, informativnost se zasniva na neočekivanim interesantnim i stimulativnim aspektima teksta. Konačno, intertekstualnost predstavlja vezu između aktuelnog teksta i prethodnih tekstova o istoj tematici.

Bogrand predlaže da se standardi tekstualnosti povuku iz lingvističkih oblasti kao što su sintaksa, semantika i pragmatika, zbog njihovog dominantno teorijskog i nedijalektičkog statusa u opštoj lingvistici. Autentični

tekst pokazuje originalnu teoriju koja se razvija u originalnu praksu; izmišljeni tekst pokazuje pseudo-teoriju koja sa sobom implicira pseudo-praksu. Ovaj kontrast je od vitalnog značaja za razumevanje kompleksne veze između jezika i diskursa.

Jedan od izazova tekstualne lingvistike jeste da utvrdi koliko oblasti unutar ova tri pristupa može da se uklopi u opšte proučavanje teksta i tekstualnosti. Neke od ovih oblasti su artefakti samonametnutih ograničenja u pokušajima da se sintaksi pristupi bez semantike, a semantici bez pragmatike, kao i dihotomija poput „kompetentnosti” i „performanse”, ili „gramatike” i „leksikona”, itd. Apstrakcija i idealizacija su jezik udaljile od praktične preciznosti i određenosti jezika u upotrebi, a pritom su nametnule razne teorijske obrasce, pravila i strukture, čija je važnost za istraživanje teksta i diskursa veoma sumnjiva. Bogrand je mišljenja da je potrebna *praktična teorija*, kako bi se valjano prezentovale teorije prakse održive od strane samih učesnika – teorija koja ljude čini kompetentnima u jeziku.

S obzirom da postoji sedam standarda za opisivanje tekstova, predloženi su sledeći kriterijumi za evaluaciju teksta: koliko je tekst efikasan prilikom produkcije i recepcije, efektivan u promovisanju namera i ciljeva, kao i primeren kontekstu, situaciji i učesnicima. Za razliku od standarda tekstualnosti, koji se po definiciji primenjuju na sve autentične tekstove, ovi kriterijumi ne mogu u potpunosti da se realizuju, delimično zbog činjenice da se retko potenciraju u obrazovanju ili raznim profesijama.

Diskurzivna proučavanja u analizi diskursa

Predstavljanje istorije analize diskursa teže je čak i u poređenju sa tekstualnom lingvistikom, ne samo zbog činjenice da dosta ranih radova iz ove oblasti nije bilo široko rasprostranjeno, kao i zbog toga što su se zajednički termini različito formulisali, već i zato što je analiza diskursa multidisciplinarna, te je njena raznolikost rasla sa popularnošću. U ranoj fazi (tokom šezdesetih godina prošlog veka), analiza diskursa se zasnivala na istraživanju neevropskih jezika i kultura. Lingvistici se tada pristupalo u praktičnom i funkcionalnom smislu, a ne u teorijskom i formalnom, što je analizu diskursa razlikovalo od tekstualne lingvistike, sve dok se svi pomenuti trendovi nisu međusobno poklopili.

Kako bi se istakla raznolikost analize diskursa, Bogrand navodi i poredi četiri uticajna pristupa, koji, iako se razlikuju, imaju zajedničku karakteristiku što su usredsređeni na praksu, a ne na teoriju. **Terenski rad** uglavnom se povezuje sa antropologijom i etnografijom, ali, u ovom slučaju, i sa lingvistikom, kroz praktičnu primenu u oblastima fonologije i morfologije. **Tagmemika** širi repertoar „strukturnih jedinica” na **tagmeme**, jedinice koje opisuje veza između slota i entiteta koji ga popunjava tokom diskursa, bilo da je on lingvistički, kulturološki ili bihevioralni (II.65).

Etnometodologija je pristup proučavanja društvenih aktivnosti, uključujući i diskurse, uglavnom dobro poznatih jezika, a obično se povezuje sa sociologijom i filozofijom (kao fenomenologija). Iako više praktičan nego teorijski, ovaj pristup se bavi istraživanjima teorije prakse koje ljudi svakodnevno primenjuju u formi zdravorazumskog razmišljanja; s druge strane, manje prostora se posvećuje elaboraciji apstraktnih akademskih teorija. Poseban metod koji se koristi je tzv. „proučavanje prekida”, pri čemu se uobičajene prakse prekidaju da bi se videlo kako će ljudi reagovati i šta će eventualno korigovati. Jedan od primera ove studije bilo bi premeštanje reda rečenica u paragrafu, gde bi se ispitanicima dao zadatak da rekonstruišu pravi rečenični red u paragrafu. **Analiza konverzacije** obično se povezuje sa sociologijom. Ovaj pristup naročito se zasniva na praksi i ne remeti uobičajene, svakodnevne aktivnosti. Akreditovani su samo autentično snimljeni diskursi, a ne, npr. konverzacije u „imaginativno napisanim tekstovima”. Primenjujući metode funkcionalizma, analitičari ističu da se interakcijske kategorije iskaza ne zasnivaju na njihovim lingvističkim oblicima. Mora se uzeti u obzir pozicija iskaza u okviru razgovora, naročito u odnosu na *granični par* iskaza. Funkcionalizam se kreće od lingvističkog ka društvenom okviru, dok, s druge strane, analiza konverzacije teče u suprotnom smeru.

Diskurzivna analiza obučavanja usko se povezuje sa sociologijom i pedagogijom. Zasniva se na pomno kontrolisanoj organizaciji tipičnoj za učionicu, gde nastavnik ima inicijativu u procesu prenošenja određenih informacija.

Potpuno drugačiji pristup analizi diskursa pojavio se u Francuskoj pod nazivom **analiza o diskursu**, usko povezan sa sociologijom i antropologijom, a kasnije se proširio i na filozofiju, pedagogiju, retoriku i političke nauke na međunarodnom nivou. Ovaj pristup definiše diskurs u najširem od svih oblika ljudskog izražavanja, uključujući i diskurs društvenih institucija i njihovih manifestacija, ljudsko telo, odeću, itd. U ovom pristupu, teorija dominira u odnosu na praksu u smislu nametanja određenih teorijskih interpretacija na praktične situacije ili dešavanja (npr. Danas su automobili ekvivalent nekadašnjih gotskih katedrala: i jedni i drugi predstavljaju vrhunsku tvorevinu jedne epohe, strastveno napravljeni od strane nepoznatih umetnika i doživljavani kao magični predmeti od većine ljudi...Očigledno je da je novi citroen božanski proizvod...lako se može uočiti da je ovaj auto izaslanik superiornijeg sveta od prirodnog: istovremeno savršenstvo i nedostatak porekla, transformacija života u artefakt...Novi citroen, 1957).

Analiza diskursa počiva na lingvističkom centru koji se dalje širi i obuhvata raznovrsne kognitivne i društvene krugove. U ovom slučaju, ceo pristup zasniva se na nepostojećem centru. Povezanost između objekta (ovde automobila) i analize je u neku ruku misteriozna, a ipak sam diskurs

analize odaje određenu dozu sigurnosti (podvučene fraze); u samom tekstu koriste se fraze „naravno”, „opšte je poznato”, „sigurno je” za neke karakteristike koje su daleko od očiglednih. Reklama iz 1957. godine odnosila se na praktičan objekat, u savremenijoj verziji ovog pristupa, interpretacija postaje hermetična, a čak i sam objekat postaje apstraktan, iako se koriste iste fraze. U kognitivnom ili društvenom smislu, takav model analize diskursa je teško primeniti. Ekološki potencijali zahtevaju pristupačnost društvu čije diskurse ovaj pristup ima za cilj da analizira.

U najmlađe pristupe spada **kritička analiza diskursa**, koja je po Rut Vodak (2006), „posvećena analizi lingvističkih i semiotičkih aspekata društvenih procesa i problema”. U ovoj analizi prate se faktori kao što su kulturološki savezi, ideologije, relacije moći i političke stranke. Na svoj način, ovaj pristup otkriva teoretski aspekt društvene i diskurzivne prakse kao posledice vodećih ideologija. Norman Ferkhou (2003) smatra da društvene institucije sadrže ideološko-diskurzivne formacije koje naturalizuju ideologije, tj. Obezbeđuju im prihvatanje u neideološkom, zdravorazumskom smislu. Njihova „denaturalizacija” predstavlja cilj analize diskursa koja je kritički nastrojena prema društvenim strukturama koje određuju osobine diskursa, i način na koji diskurs određuje društvene strukture.

Međutim, „kritičko rasuđivanje” zasniva se na solidarnosti. Paulo Frer (1979) je mišljenja da kritički dijalog ne može da postoji ukoliko nema kritičkog rasuđivanja, pri čemu dolazi do razlike između pojedinačne solidarnosti i ljudske zajednice, pri čemu se na stvarnost gleda kao na proces i transformaciju zarad kontinuiteta humanizacije. Ovaj primer, smatra Bolland, zasniva se na ekologizmu u svojoj utopijskoj nadi za humanizacijom.

U budućnosti, smer kojim bi trebalo da se kreću i analiza diskursa i tekstualna lingvistika može da bude integracija ovih taznovrsnih pristupa, kao i kultivacija saveza sa disciplinama koje se takođe bave tekstem i diskursom: semiotikom, etnografijom, kognitivnom psihologijom, informatikom, ali i sa „inter-disciplinama” kao što su društvena psihologija, procesuiranje diskursa, retorička psihologija, konstruktivizam i postmodernizam. Uprkos njihovim razlikama, sve ove oblasti mogu da obezbede karakteristiku **transdisciplinarnosti**, koja bi se zasnivala na zajedničkoj osnovi za sve ove raznovrsne discipline.

Diskurzivna proučavanja u korpusnoj lingvistici

Deskriptivni i diskurzivni pristupi jeziku su u poslednje vreme pod jakim uticajem **korpusne lingvistike**, gde je **korpus** strateška kolekcija autentičnih tekstova i diskursa (I.78, II.19, 42, 78). Ideološki, ova oblast predstavlja obnovu **realizma** koji se preko idealizma vraća u proučavanje jezika. Istorijski, ova oblast je povezana sa filologijom i terenskom lingvistikom, zato što se zasniva na autentičnim podacima koje su testirane lingvističkim, kognitivnim i društvenim činjenicama.

Upotreba korpusa revolucionarno je uznapredovala upotrebom kompjuterske tehnologije koja omogućava pristup jeziku na osnovu primeraka koje je nemoguće sakupiti na drugi način. Danas nije problem izvršiti operacije kao što je prikupljanje informacija, određivanje njihovih značenja i upotreba, kao i njihove relativne frekventnosti. Na taj način došlo je do učvršćivanja položaja u jezičkoj zajednici koju su prethodno akademski i formalistički pristupi izolovali kao privilegovano otelotvorenje idealne povezanosti između govornika i onoga kome se govornik obraća.

Bogrand smatra da su potrebne definicije jezika koje bi konačno povezale teoriju i praksu. U širem smislu, jezik predstavlja *niz mogućih diskursa koje može da proizvede*. U teorijskom smislu, ova definicija nije održiva, pošto nijedan niz diskursa ne može da izloži sve moguće upotrebe jezika, a u praksi dolazi do poteškoća usled pozivanja na virtualni set kome nikada ne može u potpunosti da se pristupi, bilo od strane lingviste ili autentičnog govornika, ili pak cele zajednice. Po užoj definiciji, jezik predstavlja *niz realnih diskursa koji se proizvode*. Problem sa ovom definicijom jeste taj što mnogi diskursi nisu usnimljeni, a takođe su i nepristupačni.

Po najužoj definiciji, jezik predstavlja *veliki podniz diskursa koje je proizveo*. Ova definicija nije primenljiva u teoriji, ali je zato primenljiva u praksi, pri čemu se niz realnih diskursa povezuje sa delimično nedostupnim nizom mogućih diskursa. Glavni problem ove definicije jeste prilično optimistična pretpostavka da ranije pomenut podniz predstavlja celokupan niz. Ova teorija predstavlja osnovu „diskurzivne kompetencije” autentičnih govornika, pri čemu se svako od njih oslanja na podniz diskursa koje su već proizveli ili primili – njihov „lični intertekst”(II.158).

Trenutno, koncept reprezentativnog podniza mora ostati intuitivan. Ostaje nam da pokušamo da pogodimo relativni značaj različitih tipova teksta koji se proizvode u engleskom jeziku.

Ipak, ono što možemo da potvrdimo, po Bograndovom mišljenju, jeste da svaki substantivni porast u veličini i raznovrsnosti korpusa transformiše i prilagođava našu kvalitativnu i kvantitativnu sliku o jeziku. Uvećanje korpusa, npr. deset puta više, ne zasniva se samo na množenju informacija deset puta, ponavljanje deset puta u korpusu od milion reči postaje ponavljanje od stotinu puta u korpusu od deset miliona reči. Veliki korpusi nam omogućavaju da pravimo razliku između stilova, starosnih grupa, pola, društvenih klasa, itd. Npr. termin „neliberalan” nikada se ne javlja u govornom diskursu, imaginativnom pisanju ili diskursu žena, javlja se samo u diskursu muškaraca sa relativno visokim položajem u društvu.

Neosporno je da opisivanje kvalitetnih podataka predstavlja izazov i teoriji i praksi. Što se autentičnih podataka tiče, prednost koju nude sastoji se u činjenici da ih je teško predvideti, tj. njihova značenja se mogu izvući iz celokupnog konteksta, a još jedna od prednosti je svakako i činjenica da pružaju idejna rešenja za nove termine. Sigurno jedna od prednosti otkrića

u okviru autentičnih podataka jesu i regularnosti koje su specifičnije od jezika, ali su uopštenije u odnosu na tekst. **Koligacije** su kombinacije gramatičkih selekcija, dok **kolokacije** predstavljaju kombinacije leksičkih selekcija. I jedne i druge otkrivaju vitalnost **stavova**: ameliorativni za dobre, pežorativni za loše. Ukoliko uzmemo u obzir i društvene faktore, dolazi se do zaključka da su starije generacije bile uzdržane po pitanju jakih emocija, naročito pežorativnih, dok je u imaginativnom pisanju danas ova funkcija skoro u potpunosti izašla iz upotrebe.

Na osnovu prednosti autentičnih podataka, Bogrand zaključuje da odnos između jezika i diskursa nije onakav kakav se predstavlja u konvencionalnoj lingvistici. Ideja da se pristupi „proučavanju samog jezika”, a da se pritom izuzme „govor” čudnovato implicira ideju da je jezik ekstremno uređeni sistem koji nekako proizvodi ekstremni nered - „heterogenu masu slučajnih činjenica”(II.40). Korpus, s druge strane, prikazuje jezik kao sistem virtualnog reda koji vodi realni sistem kroz diskurs, koji nije heterogen, već raznovrstan. Osim navođenih situacija, npr. izlaganje memorisanog teksta, red se u diskursu uvek nanovo konstituiše, a njegova preciznost se održava nepredvidljivošću (I.36, II.21, VI.3).

Korpus je entitet koji povezuje jezik i diskurs. Negde se definiše i kao intertekst, niz tekstova koji manifestuju slične strategije selekcija i kombinacija, a koje uglavnom ne doprinose istom diskursu (II.123). Ovde naročito treba obratiti pažnju na sledeća pitanja: koliko jedan tekst može da se oslanja na druge tekstove koji postavljaju registre, uvode termine, određuju standarde, itd; uolikoj meri svaki česnik u diskursu stvara „lični intertekst”, niz tekstova koji utiču na njegovu „diskurzivnu kompetenciju” (II.146); i zašto je komunikacija retko blokirana jedinstvenošću svakog ličnog interteksta, koji zapravo treba da predstavlja primenljiv sistem sa nejasnim razlikama.

Veliki korpus može zauzvrat da se vodi pod nazivom **interličnog interteksta**, čija je funkcija da ujedinjuje primere iz razlikih ličnih intertekstova, od kojih se svaki razlikuje po karakteristikama i veličini. Kada se pristupi korpusu, implicitno se pristupa kompetenciji grupe, a tako se revidira i primenjuje sopstvena kompetencija. Na taj način, korpus može da prikaže parcijalno znanje svakog govornika određenog jezika. Lingvista, po definiciji, ne treba da bude ekspert koji vlada svim činjenicama o jeziku i njegovoj upotrebi, već treba da predstavlja kompetentnog jezičkog korisnika koji zna kako da interpretira određene činjenice.

Zahvaljujući kompjuterskoj tehnologiji, korpus danas prerasta u **interpersonalni hipertekst**. Hipertekst jeste intertekst čije tekstualne komponente sadrže eksplicitne linkove, dok se korpus zasniva na implicitnim linkovima koji se formiraju na licu mesta. Konkretni linkovi mogu da se „taguju” kako bi se nalazili po kategorijama regiona, pola, godišta, društvenog statusa, itd. Naravno, interpretiranje podataka može biti proble-

matično, gde dolazi do anomalija kao i u „pisanim diskursima”, npr. muškarci više upotrebljavaju agresivne glagolske oblike od žena, zgrabiti (544 prema 342), šutnuti (491 prema 291), ubiti (2559 prema 1111). Ovi zaključci vode u širu problematiku. Sam kvantitet podataka kojima raspolažemo biće predmet proučavanja mnogih istraživačkih timova u budućnosti.

Dekonstruktivsko proučavanje jezika

Bogrand smatra da preskriptivizam pripada premodernizmu, deskriptivizam modernizmu, generativizam predstavlja mešavimu premodernizma i modernizma, a diskursivizam odražava istorijsku potku diskursa u kojima je prisutan. Danas se proučavanje jezika kreće u problematičnom pravcu postmodernizma. Dok se prelaz sa premodernizma na modernizam zasnivao na uvođenju novih praktičnih ideja u okviru fonologije i morfologije i naučno akreditovao studije jezika, prelaz iz modernizma u postmodernizam je razliku između teorije i prakse učinio ništavnom.

Oba prelaza zasnivala su se na raskidu sa teorijama iz prošlosti, ali su se razlikovali u motivaciji. Prvi prelaz je imao za cilj razvijanje novih metoda i sakupljanje podataka kako bi se izašlo iz preskriptivnih okvira. Drugi prelaz nema tačno definisani cilj. Postmodernističke metode nisu deskriptivne, a strategije su ekcentrične, ili preciznije, „ex-centrične”, zato što se sve više udaljavaju od centra. Sam termin zasniva se na suprostavljanju načelima modernizma, kao i na ideji da se dođe do teorije koja bi prevazišla modernističke, uz blagi paradoks, da je pokušaj da se ceo proces posmatra iz perspektive budućnosti koja neće biti „savremena”. Bogrand tu ne vidi konsenzus o teoriji koja bi se praktično dokazala, a i sam termin „konsenzus” se od strane postmodernista shvata kao modernistički konstrukt, koji isključuje alternativne koncepte i kulture.

Ideološki posmatrano, Bogrand ceo ovaj pristup povezuje sa radikalnim idealizmom, gde idealno ne samo da dominira, već i odbacuje realno, a ipak se ne deklariše kao validno ili tačno. Istorijski posmatrano, ovaj metod može da se poveže sa mističnim modusom tekstualnih komentara, poput hermeneutike rabina, Kabale, i kritikom romantizma.

Fredrik Džejmsonova definicija postmodernizma je korisna, smatra Bogrand. Po Džejmsonu, uloga postmodernizma je brisanje granica između visoke i komercijalne kulture, kao i pojavljivanje novih vrsta tekstova zasnovanih na kategorijama i sadržaju koji su odbačeni od strane te iste kulturološke ideologije. Postmodernizam je, tvrdi Džejmison, kulturološka dominantna: koncepcija koja sadrži različite, ali subordinirane karakteristike (Fredrik Džejmison, *Postmodernizam*, 1991). Dok su se u modernizmu razvijale razne teorije, visoka kultura, koju postmodernizam pomera iz centra, bila je na dobitku.

Jedna vrsta radikalnog realizma ogleda se u **multikulturalizmu** i **multilingvalizmu**. Ovi pravci se danas forsiraju kada se pominju zvanična

načela jednakosti, ali su u praksi raskrinkane njihove teorije diskriminacije (cf. I.24). Poseban značaj im treba posvetiti i zbog činjenice da su proizvodi **postkolonijalizma**, zato što prate kolonijalnu okupaciju sveta, prvo evropsku, a kasnije i američku, kao i njihove obrasce eksploatacije i migracije.

Poststrukturalizam, kao i postmodernizam, zasniva se na razlazu sa prošlošću, naročito na strukturalizmu koji je metodama deskriptivne lingvistike (fonologije i morfologije) opisivao razne diskurse, kulture ili umetnost. Ovaj program je sam po sebi ambivalentan zato što zadržava neke diskurzivne metode strukturalizma, dok, istovremeno, formalističke ciljeve – objektivnost i istinu – dopunjava subjektivizmom, skepticizmom, a neki od poststrukturalista su bili aktivni na oba polja. Diskurs strukturalizma je naučni, sažimajući i centripetalan i odaje determinističku koncepciju značenja; s druge strane, diskurs poststrukturalizma je inovativan, raznovrstan i centrifugaln i odaje dinamičko preispitivanje koncepta značenja. Cilj poststrukturalnog diskursa, po Fukou, jeste pisaje istorije diskurzivnih objekata. Prilikom analize diskursa, uočava se slabljenje veze između reči i stvari, kao i nastajanje pravila koja odgovaraju diskurzivnoj praksi; diskursi se više ne tretiraju kao grupe znakova, već kao praksa koja sistematski stvara objekte o kojima se govori (Mišel Fuko, *Arheologija znanja*, 1969).

Takav projekat je u potpunosti drugačiji od lingvističkog strukturalizma koji opisuje jezik kao stabilan sistem jedinica sa tačno određenim karakteristikama. Dolazi do subverzije na relaciji jezik-diskurs, kao i na relaciji vanvremenskog i istorijskog, dok se jezik posmatra kao sistem „formacije diskurzivnih objekata”.

Međutim, postmodernizam i poststrukturalizam mogu da dovedu do stvaranja jednostranih diskursa, u kojima dolazi do zanemarivanja i isključivanja mnogih čitalaca:

Bodrijar (1970) smatra da ovi kompleksni sistemi vode u ekcentričnost, kojoj se ne nazire ni kraj, ni cilj. Vrhunac ironije predstavlja činjenica da polazna tačka ovog pristupa koja insistira na gubljenju granice između visoke i masovne kulture zapravo stvara novu, hermetičniju granicu u kojoj visokoj kulturi može da pristupe samo elitni krugovi pisaca i čitalaca.

Dekonstrukcija predstavlja postmodernističku i poststrukturalnu arenu teorije i prakse koja je nastala iz kritike filozofije i lingvistike, a zasniva se na radikalnim idejama. Ako jezik predstavlja sistem koji se sastoji isključivo od razlika između njegovih sastavnih jedinica, kako su ranije lingvisti tvrdili, onda se svaka jedinica određuje u odnosu na drugu, koja se zauzvrat definiše u odnosu na jedinicu od koje se razlikuje, i tim redosledom do beskonačnosti. Uzimajući u obzir značenje, termin razlika se poistovećuje sa odlaganjem. Derida tvrdi da je svaki koncept unutar sistema

preko koga se odnosi na druge koncepte putem sistematske igre razlika (Žak Derida, *Filozofske margine*, 1982).

Međutim, smatrati jezik sistemom razlika znači zameniti ga sistemom brojeva, jer brojevi, sami po sebi, nemaju značenje koje može da se poredi sa rečima. U najboljem slučaju, takav sistem može da se poredi sa sistemom osobenosti fonema u fonologiji, iako se čak i one često ne razlikuju jedna od druge u artikulisanom govoru, a svakako se ne odlažu.

Dekonstrukcija je takođe podstakla više ontološku nego lingvističku koncepciju pisanja, koja je predmet istraživanja nove nauke o pisanju, **gramatologije**, po kojoj je jedina ograničena oblast zapravo lingvistika-fonologija. Ova nova nauka, tvrdi Derida, ima za diskurzivnu praksu proces traganja za objektom i korenima naučnosti. Pisanje ne predstavlja samo pomoćno sredstvo u službi nauke i njen mogući cilj, već i jedan od uslova postojanja idealnih objekata, a samim tim i naučne objektivnosti. Koncept pisanja treba da definiše naučnu oblast. (Žak Derida, *O gramatologiji*, 1976).

Ključni korak zasniva se na dekonstrukciji metafizičkih osnova savremene lingvistike da je govor primaran, a pisanje proizlazi iz njega. Ova osnova se vezuje za fonologiju i fonetiku, dok je pisani jezik dominirao u ostalim lingvističkim oblastima, naročito u generativnoj sintaksi. Osim toga, objavljeni diskursi o dekonstrukciji o gramatologiji, navode na ideju o nemogućnosti postojanja etablirane nauke, koja predstavlja jedan od glavnih trendova već kritikovane zapadnjačke metafizike.

Najveći uticaj vrše radikalne ideje dekonstrukcije u diskurzivnoj praksi. Dekonstrukcija diskursa može proizvesti suprotan diskurs koji preispituje u kojoj meri su implicitne pretpostavke suprotstavljene eksplicitnim postavkama – ne samo zbog činjenice da je govornik bio nekonzistentan, već i zbog toga što diskurs pretpostavlja dijalektičke potencijale koje prave subverziju završetka. Teško je razumeti ovaj proces, a dekonstrukcija mora da se brani od nerazumevanja ili pogrešne interpretacije. Barbara Džonson tvrdi da dekonstrukcija nije sinonim za destrukciju. Dekonstrukcija teksta ne proizilazi iz nasumične sumnje ili arbitrarne subverzije, već iz pažljivog proučavanja suprotstavljenih stavova označavanja unutar samog teksta. Ukoliko se bilo šta uništava tokom dekonstruktivnog čitanja, to nije tekst, već dominacija jednog aspekta u odnosu na drugi. Dekonstruktivno čitanje analizira specifičnost kritičkog razlikovanja teksta u odnosu na sam tekst (Barbara Džonson, *Kritička razlika*, 1980).

Radikalna dekonstrukcija je razradila koncept „bukvalnog značenja” tvrdeći da je „jezik figurativan”: „jedina bukvalna izjava jeste pretpostavka da ne postoje bukvalne izjave”. Ovu izjavu Bogrand tumači na sledeći način: neizbežno teorijski status značenja postaje nerešiva teškoća, poput paradoksičnog misaonog eksperimenta.

Što se još radikalnijih ideja tiče, dekonstrukciju je teško porediti sa ostalim pristupima o kojima je već bilo reči. Lingvistički formalizam je bio

na udaru gramatologije, kao što su i strukturalistički projekti odbacivani od strane poststrukturalista. Bogrand je mišljenja da formalistički pristup ne može da se održi nakon definicije teksta kao generativnog, otvorenog gramatičkog sistema i figurativnog sistema zapečaćenog transcendentalnim označavanjem koje dovodi do subverzije gramatičkih kodova. Retorika može da profitira od interesa u figurativno značenje, iako je ovaj koncept toliko proširen da se implicira da je prazan.

Glavno, ali potpuno neočekivano polje ostvarenja dekonstrukcije, jeste književna kritika. U ovom polju Bogrand vidi ogroman potencijal dekonstruktivnih praksi: književna sloboda da se stvaraju alternativni svetovi i diskurzivni modeli koji usmeravaju našu senzibilnost ka svakodnevnom svetu i njegovim diskursima. Dekonstrukcija analizira dvosmislene književne tekstove, poput Šelijeve poezije i Rusoove proze. Književnost se takođe uklapa u dekonstruktivnu definiciju jezika kao mozaika ili tapiserije gde svaki diskurs ponovo slaže i tka u odnosu na ostale diskurse u delu.

Što se realizma tiče, dekonstrukcija je uticala na stvaranje drugačije postmoderne kritike diskurzivnih praksi koje analiziraju i opiru se društvenoj i diskurzivnoj dominaciji prisutnoj u regresivnim ideologijama „prirodnog” i „normalnog”. Ova ideja se naročito uočava u **feminizmu**, koji ima za cilj da rekonstruiše pravedniju sliku društva i nehijerarhičnu teoriju – dekonstrukcija medijskog sveta u kome dominiraju muškarci i rekonstrukcija nove, pravednije vizije društva u kome bi žene i muškarci bili ravnopravni partneri, raskrinkavajući patrijarhalne kulturološke obrasce.

Feminizam predstavlja vrstu katalizatora analitičke prakse. Tokom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka, feministi su dekonstruisali kulturu kako bi došli do nehijerarhične teorije. Tokom devedesetih godina XX veka dolazi do rekonstrukcije postmodernizma. Procesi dekonstrukcije i rekonstrukcije su od velikog značaja i za kritička stanovišta ekologizma. Dekonstrukcija se usredsređuje na dublju teksturu diskursa unutar ekonomije vrednosti i namera i ima za cilj da se prestavi svojoj čitalačkoj publici kao normalna, prirodna i autorativna. Tenzije i suprostavljeni stavovi koji izbijaju na površinu ne potiču samo od ograničenja autora, već i od impulsa da se nametne završetak otvorenosti jezika i intertekstualnosti diskursa. Rekonstrukcija eksploatiše ova dva faktora i utiče na stvaranje suprostavljenog diskursa.

Rekonstruktivizam se uklapa u pristup koji naglašava dinamičku raznovrsnost jezika i diskursa i kompletira dekonstrukciju „kritičkim ponovnim pisanjem” (VIII.43ff), a na taj način odbacuje statičko jedinstvo postulirano u lingvistici strukturalizma i filozofiji formalne logike i pozitivizma. Uprkos razlikama u strategijama, ova osobenost je zajednička i za analizu diskursa i za korpusnu lingvistiku, gde ona spontano dolazi do izražaja iz kontakta sa autentičnim podacima.

Rekonstruktivizam može da pozajmi snagu principu ekologizma da je jezik uvek u procesu konstituisanja u diskursu (I.36, II.21, 157) tako što

spaja završne podatke i opštu otvorenost koja je osnov rekontekstualizacije bogatog jezika. Štaviše, postoji mogućnost da postanemo senzitivniji prema sistematskim ograničenjima, ne samo u književnom diskursu, već i u diskursima politike, birokratije, filozofije, pa čak i nauke, uključujući i lingvistiku. Utopijsko mesto „razvoja” prema inkluziji i jednakosti ovde ostaje zagarantovano osnovnom prirodom jezika i diskursa.

Postmodernistički stavovi koji se odnose na društvenu i kulturološku upotrebu jezika takođe mogu da prošire pristup ljudskom znanju i iskustvu (0.7, I.76, II.111, 134). Ovi stavovi impliciraju multilingvalnu i multikulturološku evoluciju društva, pritom poštujući vrednosti popularne kulture, kao i ostalih načina izražavanja koji su bili represivni ili marginalizovani od strane monolingvalnih i monokulturoloških diskursa modernizma. Diskursu „drugog” (manjine, imigranti, homoseksualci, invalidi, beskućnici, itd.) dugo je uskraćivan ozbiljan, sopstveni glas, a danas se ovi diskursi potvrđuju kao validne narativne forme koje svedoče o ovom istorijskom trenutku, a, istovremeno, tvrdi Bogrand, predstavljaju značajnu vezu između teorije i prakse.

LITERATURA:

- Bodrijar, 1970 – Baudrillard, J (1970). *The Consumer Society: Myths and Structures*. Cambridge University Press.
- Bogrand i Dresler, 1981 – Beaugrande, R. De, and Dressler, W.U. (1981). *Introduction to Text Linguistics*. London: Longman.
- Bogrand, 1971 – Beaugrande, R. De. (1971). *Der Einfluss Baudelaire's und seiner Nachfolger auf die Dichtung Stefan Georges*. Berlin: Free University MA dissertation.
- Bogrand, 1978 – Beaugrande, R. De. (1978). *Factors in a Theory of Poetic Translating*. Amsterdam: Rodopi.
- Bogrand, 1980 – Beaugrande, R. De (1980). Linguistics as discourse: A case study from semantics. *WORD* 35: 15-57.
- Bogrand, 1980 – Beaugrande, R. De (1980). *Text, Discourse, and Process*. Norwood, NJ: Ablex.
- Bogrand, 1988 – Beaugrande, R. De (1988). *Critical Discourse: A Survey of Contemporary Literary Theorists*. Norwood, NJ.: Ablex.
- Bogrand, 1997a – Beaugrande, R. De (1997a). *New Foundations for a Science of Text and Discourse*. Stamford, CT: Ablex.
- Bogrand, 1997b – Beaugrande, R. De (1997b). Theory and practice in applied linguistics: Disconnection, conflict, or dialectic? *Applied Linguistics* 18: 279-313.
- Bogrand, 1998a – Beaugrande, R. De (1998a). Performative speech acts in linguistic theory: The rationality of Noam Chomsky. *Journal of Pragmatics* 29: 1-39.
- Bogrand, 1998b – Beaugrande, R. De (1998b). Linguistics, sociolinguistics, and corpus linguistics: Ideal language versus real language. *Journal of Sociolinguistics* 3: 128-139.

- Bogrand, 1998c – Beaugrande, R. De (1998c). Society, education, linguistics, and language: Inclusion and exclusion in theory and practice.' *Linguistics and Education* 9: 99-158.
- Bogrand, 1999a – Beaugrande, R. De (1999a). Sentence first, verdict afterwards: On the long career of the sentence. *Word* 50.
- Bogrand, 1999b – Beaugrande, R. De (1999b). Theory versus practice in language planning and in the discourse of language planning. *World Englishes*.
- Bogrand, 2000 – Beaugrande, R. De (2000). Text linguistics at the millennium: Corpus data and missing links. *Text* 20.
- Bogrand, 2004 – Beaugrande, R. De (2004). *A New Introduction to the Study of Text and Discourse*. Published on the Internet.
- Derida, 1976 – Derrida, J (1976). *Of Grammatology*. The Johns Hopkins University Press. Translated by Gayatri Chakravorty Spivak.
- Derida, 1982 – Derrida, J (1982). *Margins of Philosophy*. The University of Chicago Press. Translated by Alan Bass.
- Ferklou, 2003 – Fairclough, Norman (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Frer, 1979 – Freire, P (1979). *Pedagogy of the Oppressed*. Continuum Publishing Company.
- Fuko, 1969 – Foucault, M. (1969). *The Archeology of Knowledge*. London: Routledge.
- Džejmison, 1991 – Jameson, F. (1991). Postmodernism, or, the Cultural Logic of Late Capitalism. Durham, NC: Duke UP.
- Džonson, 1980 – Johnson, B. (1980). *The Critical Difference: Essays in the Contemporary Rhetoric of Reading*. The Johns Hopkins University Press.
- Vodak, 2006 – Wodak, R (2006). *Dilemmas of Discourse Analysis*. Cambridge University Press.

Milena Kostić

BEAUGRANDE'S VIEW ON DISCURSIVISM AND DECONSTRUCTION

Summary

This paper presents Beaugrande's views on discursivism and deconstruction. Beaugrande does not only place text linguistics on the axis of modern approaches to language, but he also provides a summary of a number of other theories and compares them to the ideas which represent the basis of the linguistic branch he belongs to. The first part of the paper deals with the role of the discursive study of language within the fields of text linguistics, discourse analysis and corpus linguistics. The second part of the paper is based on the study of the advantages and disadvantages of deconstruction.